

СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ РОЗБОЇВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРУПОЮ

INVESTIGATIVE SITUATIONS OF THE INITIAL STAGE OF THE INVESTIGATION OF ROBBERIES COMMITTED BY AN ORGANIZED GROUP

Мірквець О.М., здобувач

Донецького юридичного інституту МВС України

У статті виділені риси слідчих ситуацій, властивих для початкового етапу розслідування розбійних нападів, вчинених організованою групою: проблемність; конфліктність; непостійність; тактичний ризик; переважання оперативно-розшукових відомостей над процесуально-підтвердженими; багатоаспектність інформаційної бази; численність учасників кримінального провадження; значне число епізодів злочинної діяльності, що підлягають дослідженню; обмежені терміни прийняття тактичних рішень; наявність великої кількості критеріїв, які необхідно враховувати під час прийняття рішень; широке коло тактичних завдань, які потрібно вирішувати слідчому й оперативним працівникам.

У процесі аналізу матеріалів слідчої практики у справах про розбійні напади, вчинені організованою групою, доведено, що чинниками, які сприяють виникненню проблемних слідчих ситуацій, виступають об'єктивні умови зовнішнього середовища та умови, що виникають внаслідок людської діяльності (наприклад, ненавмисні дії потерпілого або свідка щодо знищення слідів злочину; непрофесійні дії працівників правоохоронних органів чи інших осіб, які мають відношення до розслідуваної події; умисні дії осіб, які перешкоджають встановленню об'єктивних обставин події злочину). Серед особливостей, які обумовлюють специфіку слідчих ситуацій розслідування організованої злочинної діяльності, можна виділити також ту обставину, що в інформаційній основі даних ситуацій, особливо початкових, зазвичай міститься більше оперативно-розшукових і орієнтуючих, ніж процесуально-підтверджених відомостей, що не дозволяє слідчому прийняти обґрунтоване рішення про подальший оптимальний напрям розслідування.

В процесі аналізу матеріалів слідчої практики у кримінальних провадженнях про розбійні напади, вчинені організованою групою, доведено, що чинниками, які сприяють виникненню проблемних слідчих ситуацій, виступають об'єктивні умови зовнішнього середовища та умови, що виникають внаслідок людської діяльності (наприклад, ненавмисні дії потерпілого або свідка щодо знищення слідів злочину; непрофесійні дії працівників правоохоронних органів чи інших осіб, які мають відношення до розслідуваної події; умисні дії осіб, які перешкоджають встановленню об'єктивних обставин події злочину). Серед особливостей, які обумовлюють специфіку слідчих ситуацій розслідування організованої злочинної діяльності, можна виділити також ту обставину, що в інформаційній основі даних ситуацій, особливо початкових, зазвичай міститься більше оперативно-розшукових і орієнтуючих, ніж процесуально-підтверджених відомостей, що не дозволяє слідчому прийняти обґрунтоване рішення про подальший оптимальний напрям розслідування.

Ситуація ускладнюється у зв'язку із: багатоаспектністю інформаційної бази; численністю учасників кримінального провадження; значним числом епізодів злочинної діяльності, що підлягають дослідженню в процесі розслідування злочинів; швидкою зміною ситуації; обмеженими термінами прийняття тактичних рішень; наявністю великої кількості критеріїв, які необхідно враховувати під час прийняття рішень; більш широким, порівняно з іншими категоріями кримінальних справ, колом тактичних завдань, які потрібно вирішувати слідчому й оперативним працівникам, серед яких, передусім, боротьба з протидією розслідуванню.

Типові ситуації є своєрідними теоретичними моделями, послуговуватися якими слід шляхом зіставлення їх із конкретною реальною ситуацією. Якщо вони можуть бути порівняні за своїми криміналістичними характеристиками, то основний алгоритм дій у типовій ситуації під час розслідування зазначених злочинів прийнятний і для конкретної ситуації.

Ключові слова: розбій, слідча ситуація, кримінальне провадження, розслідування, організована група.

The article highlights the features of investigative situations inherent in the initial stage of the investigation of robberies committed by an organized group: problems; conflict; volatility; tactical risk; the predominance of operational and investigative information over procedurally confirmed; multifaceted information base; number of participants in criminal proceedings; a significant number of episodes of criminal activity to be investigated; limited time for tactical decisions; the presence of a large number of criteria that must be taken into account when making decisions; a wide range of tactical tasks to be solved by investigators and operatives.

In the process of analyzing the materials of the investigative practice in cases of robberies committed by an organized group, it is proved that the factors that contribute to the emergence of problematic investigative situations are objective environmental conditions and conditions arising from human activities (eg, unintentional actions of the victim or witness to the destruction of traces of the crime; unprofessional actions of law enforcement officers or other persons involved in the event under investigation; intentional actions of persons who prevent the establishment of objective circumstances of the crime). Among the features that determine the specifics of investigative situations of investigation of organized crime, we can also highlight the fact that the information base of these situations, especially initial, usually contains more operational and investigative than indicative evidence, which does not allow the investigator to accept reasonable decision on the further optimal direction of the investigation.

In the process of analyzing the materials of investigative practice in criminal proceedings on robberies committed by an organized group, it is proved that the factors that contribute to problematic investigative situations are objective environmental conditions and conditions arising from human activities (eg, unintentional actions of the victim or a witness to the destruction of traces of the crime; unprofessional actions of law enforcement officers or other persons involved in the event under investigation; intentional actions of persons who prevent the establishment of objective circumstances of the crime). Among the features that determine the specifics of investigative situations of investigation of organized crime, we can also highlight the fact that the information base of these situations, especially initial, usually contains more operational and investigative information than procedurally confirmed information, which does not allow the investigator to accept reasonable decision on the further optimal direction of the investigation.

The situation is complicated by: multifaceted information base; the number of participants in criminal proceedings; a significant number of episodes of criminal activity to be investigated in the process of investigating crimes; rapid change of situation; limited time for tactical decisions; the presence of a large number of criteria that must be taken into account when making decisions; a wider range of tactical tasks than other categories of criminal cases to be solved by investigators and operatives, including, above all, the fight against opposition to the investigation.

Typical situations are a kind of theoretical models, which should be used by comparing them with a specific real situation. If they can be compared in their forensic characteristics, then the basic algorithm of actions in a typical situation during the investigation of these crimes is acceptable for a particular situation.

Key words: robbery, property, investigative situation, investigation, criminal proceedings, organized group.

Важливе місце в боротьбі з організованою злочинністю займає розслідування злочинів, що здійснюється в конкретних умовах часу, місця, взаємозв'язків з іншими процесами об'єктивної дійсності, тактико-психологічних відносин учасників кримінального провадження і під впливом інших факторів. Слідча ситуація в пізнавальному розумінні – це оціночна категорія, що характеризує сукупність взаємопов'язаних елементів, які відображають як обстановку (умови, в яких діє слідчий), так і сприятливий чи несприятливий перебіг процесу розслідування. Ця складна інформаційна система відтворює з різним ступенем адекватності різні логіко-пізнавальні зв'язки між встановленими та ще невстановленими обставинами, які мають значення для справи, а також організаційно-управлінську структуру і рівень внутрішньої впорядкованості процесу розслідування. Діяльність щодо розслідування злочинів становить послідовну зміну слідчих ситуацій в результаті здійснюваних циклів пізнавально-практичних операцій, які постачають нову інформацію [1, с. 165].

Розгляд процесу розслідування як комбінації слідчих ситуацій досить поширений у криміналістиці. Ситуаційна концепція вважається однією з парадигм останнього часу, найбільш перспективним напрямом, із розвитком якого пов'язане вдосконалення криміналістичної методики розслідування злочинів. Ситуаційний підхід дозволяє зафіксувати процес розслідування на будь-якому етапі, деталізувати його, провести аналіз сформованої інформаційної бази, запропонувати найбільш адекватні засоби та методи розслідування.

Досліджувана категорія у криміналістиці вивчається досить давно. Але до сьогодні відсутня єдина точка зору щодо визначення її поняття та сутності. Розбій, як і інші кримінальні правопорушення, розслідується в конкретних умовах часу, місця, оточуючого середовища, взаємозв'язку з іншими процесами об'єктивної дійсності, поведінкою осіб, що виявилися втягнутими у сферу кримінального судочинства, та під впливом інших чинників, що залишаються невідомими для слідчого. Ця складна система взаємозв'язків утворює ту конкретну обстановку, в якій працює слідчий та інші суб'єкти, що беруть участь у доказуванні розслідуваної події. Така обстановка одержала в криміналістиці загальну назву слідчої ситуації. Іншими словами, це існуюча на даний момент реальність, в умовах якої діє слідчий. Ситуацією в буквальному її значенні є сама реальність, яка виникає на певному етапі розслідування.

У юридичній літературі проблематиці слідчої ситуації, її значенню для тактики і методики розслідування присвячена низка робіт [2, с. 154-155]. Уперше визначення слідчої ситуації запропонував О. Н. Колесніченко. «Слідча ситуація – на його думку – це певне становище у розслідуванні злочину, що характеризується наявністю тих чи інших доказів та інформаційного матеріалу й виникаючими у зв'язку з цим конкретними завданнями його збирання і перевірки» [3, с. 214]. Водночас, В. Є. Корноухов не погоджується з такою думкою, відносить слідчу ситуацію до однієї із закономірностей, властивих процесу розслідування. «Під слідчою ситуацією, – пише він, слід розуміти об'єктивно повторюване положення у процесі розслідування, обумовлене фактичними даними, яке визначає процес виявлення, збирання доказів. Типові слідчі ситуації визначаються з урахуванням етапів розслідування, що у більшій мірі конкретизує процес виявлення, збирання доказів» [4, с. 93]. В. Г. Колмацький зазначав, що слідча ситуація – це сукупність умов, в яких здійснюється розслідування та визначається його стан на даний момент. Вона є тактичним засобом організації роботи слідчого під час розслідування злочину та акцентує увагу на дослідженні питання аналізу (вивчення змісту обумовлюючих її чинників з метою прийняття тактичного рішення та вибору варіанта методики розслідування, що забезпечує швидке і повне розслідування злочину) та оцінки слідчої ситуації [5, с. 337-346]. В. К. Гавло визначає

слідчу ситуацію «як сукупність фактичних даних, які відображають істотні риси подій, якою вона уявляється на тому чи іншому етапі розслідування злочинів» [6, с. 90]. І. Ф. Герасимов слідчу ситуацію визначив «як сукупність матеріальних, інформаційних та інших чинників, що характеризують розслідування» [7, с. 173], а Л. Я. Драпкін слідчу ситуацію розглядає як «уявну динамічну модель, яка відображає інформаційно-логічне, тактико-психологічне, тактико-управлінське й організаційно-структурне становище, що склалося у кримінальній справі і характеризує сприятливий чи несприятливий характер процесу розслідування» [8, с. 49]. Так, М. П. Яблоков вважає, що «слідча ситуація – це становище, що складається в якийсь момент діяльності слідчого з розслідування злочину, яке характеризує тактичну, стратегічну чи тактико-стратегічну інформаційну своєрідність оцінюваного слідчого моменту» [9, с. 48]. В. П. Корж слідчу ситуацію розглядає як становище, що склалося у певний період розслідування злочину або у певний період проведення слідчої дії [10, с. 20]. В. П. Бахін визначає її як об'єктивну реальність, фактичну обстановку та результат її пізнання, а дані про неї – відображення цієї обстановки, які використовуються для її розуміння та впливають на неї з метою розкриття злочину [11, с. 452].

Отже, проведений аналіз наукових праць дозволяє зробити висновок про те, що у криміналістичній літературі не існує єдиного погляду на визначення поняття слідчої ситуації. Окремі дослідники визначають слідчу ситуацію як сукупність доказової чи криміналістично значущої інформації на певний момент розслідування, інші – слідчу ситуацію розглядають як криміналістичну характеристику злочину на певний момент і пов'язують її з криміналістичною характеристикою.

Вважаємо, що причинами різних підходів до проблеми слідчих ситуацій є: по-перше, напрямок наукових досліджень учених із проблем слідчої ситуації, по-друге, відхід окремих вчених від сутності й правильного тлумачення поняття «ситуація», по-третє, надається перевага зовнішньому або внутрішньому характеру розслідування. Так, Р. С. Белкін, В. І. Шиканов віддають перевагу зовнішній обстановці розслідування (умовам об'єктивного характеру) [12, с. 284], О. М. Васильєв, М. П. Яблоков, В. К. Гавло включають у поняття слідчої ситуації внутрішній стан розслідування (умови суб'єктивного характеру) [13, с. 235]. Безперечно, своєрідність зовнішнього середовища, зовнішніх умов, обстановка впливають на хід розслідування, оскільки вони є компонентами слідчої ситуації. Однак інформація про обстановку, яка одержана на певний момент розслідування та оцінена слідчим, буде «внутрішнім станом розслідування». Суб'єктивний момент тут пов'язаний з пізнанням ситуації, з прийняттям рішення в процесі розслідування та значною мірою залежить від особистих якостей слідчого (його професійного і життєвого досвіду, вольових якостей, характеру, темпераменту тощо).

Резюмуючи різні точки зору, зауважимо, що в криміналістиці сформувалася концепція відносно змісту поняття «слідчої ситуації», відповідно до якої дана категорія має риси зовнішнього характеру, стану самого розслідування на певному етапі і риси внутрішнього характеру, сукупність умов, у яких провадиться в даний момент процес розслідування.

Аналіз юридичної літератури і матеріалів слідчої практики, результати проведеного дослідження, а також тлумачення поняття «ситуації» як сукупності умов і обставин, що створюють певне становище, викликають ті чи інші взаємини людей [14, с. 1127], дозволяє дати визначення поняттю слідчої ситуації.

Отже, слідча ситуація – це складна динамічна система, що змінюється під впливом об'єктивних і суб'єктивних обставин, що характеризуються певним становищем, яке

складається у будь-який момент слідчої діяльності, істотними ознаками кримінального правопорушення, процесуально значущими функціями і найбільш важливими особистісними якостями суб'єкта розслідування і основних його учасників, їх взаємовідносинами, а також станом досудового розслідування у кримінальному провадженні на будь-який момент встановлення обставин, що підлягають доказуванню.

Таке визначення варто використовувати для виявлення типових ситуацій, що складаються у ході розслідування розбоїв, вчинених організованою групою. При цьому відзначимо, що, слідча ситуація завжди конкретна і характеризується обставинами, що існують «тут і зараз», в яких проводиться розслідування таких злочинів, або поєднанням будь-яких обставин у ході такого розслідування. Вивчення безлічі слідчих ситуацій дозволяє виявити в них подібні (загальні) обставини, які охоплюються поняттям «типові». Іншими словами, типова ситуація абстрактна, а слідча – завжди конкретна, тому вживання цих двох термінів одночасно для характеристики одного поняття вважаємо некоректним. У зв'язку з цим класифікація слідчих ситуацій на «типові» і «специфічні» є неможливою.

Принциповим моментом для розробки рекомендацій стосовно розслідування розбійного нападу, є класифікація всіх можливих слідчих ситуацій за різними критеріями. Проведений критичний аналіз існуючих систем класифікації слідчих ситуацій свідчить про те, що найбільш доречним, на думку науковців, є їх поділ за інформаційною ознакою на прості (сприятливі, безконфліктні) та складні (проблемні, конфліктні, тактичного ризику, організаційно невпорядковані та змішані (комбіновані)) [15, с. 55; 16, с. 25].

Встановлено, що вибір напряму розслідування багато в чому залежить від вихідної слідчої ситуації, що складається на момент внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Алгоритм дій слідчого з розслідування розбійного нападу, вчиненого організованою групою виглядає так: оцінка вихідної слідчої ситуації; постановка тактичних завдань та планування початку розслідування; планування та проведення окремих слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів для вирішення поставлених задач.

Розглянувши підходи різних авторів до типізації слідчих ситуацій, властивих процесу розслідування розбійних нападів, найбільш вдалою, на нашу думку, варто визнати позицію В. В. Тіщенко щодо виділення типових слідчих ситуацій на основі комбінації чотирьох основних інформаційно та методично значущих елементів: 1) подія (механізм і обстановка) злочину; 2) особа злочинця; 3) особа потерпілого; 4) майно, що викрадається [17, с. 103]. Зміст зв'язків між вказаними елементами злочину створює систему слідчих ситуацій, яку доцільно використовувати для з'ясування послідовності, способів і засобів вирішення тактичних завдань, що виникають під час розслідування розбійних нападів, вчинених організованою групою.

З урахуванням результатів проведеного дослідження виокремлені такі типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування: 1) відомості про осіб, які вчинили розбійний напад, а в окремих випадках і обставини нападу, відсутні або вкрай малозначні (27 %); 2) наявна інформація про обставини розбійного нападу, загальні відомості про склад, озброєність злочинної групи, використання транспортних засобів, окремі ознаки злочинців тощо (57 %); 3) крім іншого, є інформація про особу злочинців (окремих членів злочинної групи), проте злочинці не затримані та їх місцезнаходження невідоме. Подібні ситуації зустрічаються досить рідко (3 %); 4) підозрювана особа затримана на місці вчинення злочину: а) підозрюваний встановлений, відносно нього обрано запобіжний захід (домашній арешт (8 %), тримання під вартою (92 %)); він дає показання, які збігаються з показаннями потерпілого, свідків, очевидців; зняряддя злочину виявлено; б) підозрюваний встановлений, відносно нього обрано запо-

біжний захід; він відмовляється від дачі показань або дає свідчення, що суперечать показанням потерпілого, свідків, очевидців, і виявленим матеріальним слідам злочину; зняряддя злочину виявлено, але на ньому відсутні сліди залишені підозрюваним; в) встановлено одного з підозрюваних – члена злочинної групи, щодо нього обрано запобіжний захід (тримання під вартою (99 %)), але інші члени групи зникли; підозрюваний не повідомляє дані про осіб співучасників; є свідки, очевидці; матеріальні сліди свідчать про вчинення групового розбійного нападу (6 %); 5) невідоме зникнення водія та інших громадян. Така ситуація в основному присутня під час нападу на таксистів; водіїв, які займаються приватними перевезеннями; водіїв вантажного автотранспорту (далекобійників) (7 %) [12].

Сприятлива ситуація складається за наявності достатньої інформації, що дозволяє швидко розкрити злочин і притягнути до відповідальності винних (свідки впізнали злочинця, наявні речові докази тощо). Безконфліктна слідча ситуація виникає, коли інтереси учасників кримінального провадження співпадають [19, с. 233–234] і вони не перешкоджають встановленню істини (наприклад, у разі з'явлення зізнанням).

При цьому, як зазначає В. Ю. Шепітько, «необхідно пам'ятати, що кожний злочин є індивідуальним і унікальним, немає двох тождесних злочинів. Тому й процес виконання слідчої діяльності теж є індивідуальним, а відображення на місці події має тільки йому притаманні ознаки» [20, с. 197].

Слідча ситуація, коли розбійний напад вчинено невідомими особами, є найбільш несприятливою для початкового етапу розслідування в через обмеження відомостей про злочинців. У цьому випадку встановлення обставин вчиненого злочину здійснюється на підставі даних, отриманих від постраждалих, свідків чи представників установ, у яких стався злочин. Можуть трапитися ситуації, коли єдиними свідками нападу є самі потерпілі, які часто під впливом тих або інших причин повідомляють слідчому надто обмежену інформацію про вчинене та про осіб нападників. Сюди ж, зокрема, відносяться й випадки, коли водії гинуть під час нападу. Основні напрями розслідування у цій слідчій ситуації мають бути націлені на виявлення максимальної кількості даних, які тим чи іншим чином характеризують нападаючих: кількість учасників, їх стать, вік, зріст, особливості тощо.

Якщо особа (особи), яка підозрюється у вчиненні розбійного нападу, не затримана, але наявна інформація про неї, визначальним фактором є час, тому дії слідчого й оперативного працівника мають характеризуватися максимальною невідкладністю та бути спрямовані на збирання інформації розшукового характеру шляхом опитування потерпілих і свідків про кількість нападників, індивідуальні ознаки осіб, напрямок, в якому зникли злочинці, а також кількість викрадених грошових коштів. Після цього терміново здійснюється переслідування за «гарячими слідами» [21, с. 219].

У випадку встановлення підозрюваного треба невідкладно організувати його затримання, особистий обшук, впізнання, обшук за місцем проживання або роботи, допит. Якщо ж місцезнаходження підозрюваної особи не було встановлено, то в подальшому проводять огляд, допит потерпілого, допит свідків, чії свідчення мають важливе значення. Допитувати їх доцільно відразу на місці вчинення злочину. Отримана при цьому доказова й орієнтуюча інформація всебічно оцінюється та використовується для корегування комплексу подальших слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, невідкладність яких обумовлена результатами досудового розслідування (наприклад, виявлення і допит інших поінформованих осіб).

Якщо і після цього місцезнаходження особи, яка вчинила розбійний напад, невідоме, то початковий етап розслідування закінчується наданням до речень оперативним підрозділам про розшук зниклого злочинця.

Заходи оперативно-розшукового характеру, які проводилися одночасно зі слідчими діями, спрямовані на швидке встановлення місця знаходження злочинця, його затримання, а також – розшук викраденого.

Найбільш сприятливою для розслідування ситуацією є затримання особи на місці вчинення злочину, оскільки це дозволяє перевірити найбільш імовірні версії.

Різновидом слідчої ситуації є ситуація слідчої (розшукової) дії як сукупність даних у конкретний момент проведення цієї дії, її обстановка. За обсягом понять вона є ситуацією меншого ступеня спільності порівняно із слідчою ситуацією, структурно входить до останньої і є її складовою частиною, формується в процесі самої дії і залежить від: наявності (одержання) доказового матеріалу; використаної слідчим тактики; дій суб'єкта, на якого спрямована система тактичних прийомів тощо.

Розробка об'єктивної класифікації слідчих ситуацій і критеріїв для цього на нинішньому етапі повинна здійснюватися шляхом накопичення даних про ситуації, що складаються на різних етапах розслідування певних видів злочинів, із подальшим виділенням типових ознак [22, с. 169].

Слідчий, зазвичай, змушений діяти в ситуації ретроспективного характеру, коли злочин вже вчинено і його дії виступають у вигляді передбаченої законодавцем реакції на злочинну подію. Більш результативними можуть бути перспективні ситуації, що виникають у разі надходження інформації про готування до вчинення розбійного нападу чи триваючу злочинну діяльність певної організованої групи корисливо-насильницької спрямованості. Можливий також змішаний варіант, коли реагування на вже вчинений злочин поєднується з реалізацією матеріалів оперативної перевірки злочинної діяльності конкретного кримінального формування.

Вивчені матеріали кримінальних проваджень про вчинення нападів організованою групою, що на початковому етапі розслідування слідчі та оперативні працівники стикаються із складними слідчими ситуаціями, для яких характерні: проблемність, коли відсутні достатні дані про обставини, які підлягають доказуванню, не встановлено особу тих, хто вчинив напад; конфліктність, у зв'язку із життям членами організованої групи заходів щодо проти-

дії розслідуванню справи; тактичний ризик, обумовлений тим, що у слідчого серед багатьох можливих рішень немає абсолютно надійного та ін. [23, с. 18].

В процесі аналізу матеріалів слідчої практики у кримінальних провадженнях про розбійні напади, вчинені організованою групою, доведено, що чинниками, які сприяють виникненню проблемних слідчих ситуацій, виступають об'єктивні умови зовнішнього середовища та умови, що виникають внаслідок людської діяльності (наприклад, ненавмисні дії потерпілого або свідка щодо знищення слідів злочину; непрофесійні дії працівників правоохоронних органів чи інших осіб, які мають відношення до розслідуваної події; умисні дії осіб, які перешкоджають встановленню об'єктивних обставин події злочину). Серед особливостей, які обумовлюють специфіку слідчих ситуацій розслідування організованої злочинної діяльності, можна виділити також ту обставину, що в інформаційній основі даних ситуацій, особливо початкових, зазвичай міститься більше оперативно-розшукових і орієнтуючих, ніж процесуально-підтверджених відомостей, що не дозволяє слідчому прийняти обґрунтоване рішення про подальший оптимальний напрям розслідування.

Ситуація ускладнюється у зв'язку із: багатоаспектністю інформаційної бази; численністю учасників кримінального провадження; значним числом епізодів злочинної діяльності, що підлягають дослідженню в процесі розслідування злочинів; швидкою зміною ситуації; обмеженими термінами прийняття тактичних рішень; наявністю великої кількості критеріїв, які необхідно врахувати під час прийняття рішень; більш широким, порівняно з іншими категоріями кримінальних справ, колом тактичних завдань, які потрібно вирішувати слідчому й оперативним працівникам, серед яких, передусім, боротьба з протидією розслідуванню.

Типові ситуації є своєрідними теоретичними моделями, послуговуватися якими слід шляхом зіставлення їх із конкретною реальною ситуацією. Якщо вони можуть бути порівняні за своїми криміналістичними характеристиками, то основний алгоритм дій у типовій ситуації під час розслідування зазначених злочинів прийнятний і для конкретної ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хорунжий С. Н. Следы в криминалистике и особенности их выявления и использования при расследовании групповых преступлений : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Воронеж, 2001. 224 с.
2. Васильев А. Н., Мудьюгин Г. Н., Якубович Н. А. Планирование расследования преступлений. Москва : Госюриздат, 1977. 199 с.
3. Колесниченко А. Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза». Харьков : Б.и., 1967. 666 с.
4. Корноухов В. Е.: Криминалистическая характеристика преступлений. *Криминалистическая характеристика преступлений*. Сб. науч. тр. М., 1994. 184 с.
5. Криминалистика : учебник / под ред. Ю. Г. Корухова, В. Г. Коломацкого. Москва, 1984. 448 с.
6. Гавло В. К. О следственной ситуации и методике расследования хищений, совершаемых с участием должностных лиц. *Вопросы криминалистической методологии, тактики и методики расследования*: материалы Минской науч. конф. (Минск, 27 сентября, 1973 г.). Минск, 1973. С. 90–93.
7. Герасимов И. Ф. Некоторые проблемы раскрытия преступлений. Свердловск: Сред. Уральск. кн. изд-во, 1975. 184 с.
8. Криминалистика : учеб. для вузов / И. Ф. Герасимов, Я. Л. Драпкин, Е. П. Ищенко и др.; под ред. И. Ф. Герасимова, Л. Я. Драпкина. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Высш. шк., 2000. 672 с.
9. Криминалистика : учебник / отв. ред. Н. П. Яблоков. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Юрист, 1999. 718 с.
10. Корж В. П. Проблемы расследования и предупреждения хищений в промышленном строительстве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Москва : Всесоюз. ин-т по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности, 1985. 26 с.
11. Бахин В. П. Криминалистическая методика: лекция. Киев, 1999. 24 с.
12. Белкин Р. С. Криминалистическая энциклопедия. 2-е изд., доп. М. : Мегатрон XXI, 2000. 334 с.
13. Криминалистика : учебник / отв. ред. Н. П. Яблоков. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Юрист, 2005. 781 с.
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
15. Глосарій з дисципліни криміналістика (словник криміналістичних термінів) (відповідно до вимог ЕCTS) / уклад. В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель [та ін.]. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2008. 96 с.
16. Драпкин Л. Я. Основы теории следственных ситуаций. Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1987. 164 с.
17. Тищенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : монографія. Одеса : Фенікс, 2007. 260 с.
18. Завадський О. М. Методика розслідування розбійного нападу, вчиненого організованою групою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2014. 290 с.
19. Шеремет А. П. Криміналістика. 2-ге вид. Київ : Центр учб. л-ри, 2009. 472 с.
20. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика. Системно-структурний аналіз : монографія. Харків, 2007. 431 с.
21. Костира А. М. Проблеми розслідування розбійних нападів на інкасаторів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2011. № 1. С. 216–220.
22. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів : підруч. для юрид. вузів. Харків : Право, 1998. 368 с.
23. Городилов В. В. Организационные и тактические аспекты расследования преступлений, совершаемых организованными преступными группами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Ижевск, 2002. 21 с.